

YUVALAR KAPATILSIN!

YUVALAR KAPATILSIN!

Dünya çapında 8 milyon çocuk, ihtiyaçları olan özel bakım ve sevgiden mahrum bir şekilde kurum bakımında hayata hazırlanıyor. Bu çocukların %80'den fazlası yetim değil ve en az bir ebeveyni hayatta. Ailelerinden ayrılma nedenleri ise fakirlik, ebeveynin engellilik durumu veya etnik bir gruba mensup olmaları. Tüm bu sebeplerin sonucunda bu çocukların birçoğu kurum bakımının fiziksel ve duygusal zararları ile yaşam boyu karşı karşıya kalıyor.

Altmış yılı aşkın uluslararası araştırmalar, kurumlarda hatta en iyi kurumlarda yetişen çocukların ciddi risk altında olduğunu göstermektedir:

- Zihinsel hastalık geliştirme
- Tutarsız sevgi, güven sorunu, öfke problemleri, sevgiyi ifade etme zorluğu ve yetişkin olarak sağlıklı ilişkiler kurmada güçlük çeken bağlanma bozuklukları geliştirilmesi
- Büyüme ve konuşma gecikmelerini geliştirme
- Hayatın ilerleyen dönemlerinde topluma tekrar kavuşmaya çabalamak
- Herhangi bir aile modeliyle ya da iyi ebeveynlik gibi görünmediği için ebeveynlik yapmak için uğraşmak, sadece bu kuşağı değil aynı zamanda gelecek nesilleri de etkilemektedir.

Kurumlarda yetişen genç yetişkinlerin, düşük özbenlik algılarından dolayı bedenlerini değersiz hissetmeleri neticesinde cinsel ilişkiye girme oranları akranlarına göre 10 kat fazladır. Ayrıca, kurumlarda yetişen bireylerin 40 kat daha fazla sabıka kaydı, 500 kat daha fazla kendi hayatlarına

son vermesi gibi çarpıcı istatistikler bulunmaktadır.

Karar alıcıların personel eliyle hizmet veren kurumların kapatılmasına direnmelerinin nedeni, aile temelli bakım üzerine kurulu bir sistemi tahayyül edememeleri ve çocuk koruma sisteminde böylesine bir dönüşümün maliyeti ve yönetimi bağlamında yetersiz kalınacağı endişesi.

Kurumda çalışan personel ise işini kaybetme korkusuyla aile temelli modellere geçişte direnç göstermekte. Devlet korumasındaki çocukların farklı mecralarda karşılaştığı etiketlenmeler nedeniyle bu çocukların koruyucu aile ve evlat edinme modelinden yararlandırılması konusunda da istenen ilerleme sağlanamayacağı düşünülmüyor.

Yuvalara bağış toplamak, aileleri desteklemek için bağış toplamaktan çok daha kolay. Öyle ki, kimi durumlarda daha fazla bağış toplamak için aç bırakmak gibi uygulamaların olduğu biliniyor. "Voluntourism" adı verilen yetimhane gönüllülüğünü durdurmak için uluslararası kampanyalar düzenleniyor. Gönüllü turlar düzenleyen seyahat firmalarının kimisi de bu kampanyalar neticesinde yuvalarda gönüllü olmayı içeren uygulamaları bırakmaya başladı.

Çocuk kaçakçılığı ile multi-milyar dolarlık uluslararası evlat edinme sektörü arasında da derin ve yerleşik bağlar olduğu görülüyor.

Tüm bunlar "yetimhane endüstrisi" denilen kavramın ortaya çıkmasına yol açıyor.

Yuvaların zararları ortadayken, tüm uluslararası kuruluşlar ve gelişmiş ülkeler yuvaların yerine aile ve toplum temelli hizmetleri savunurken, dünyada yuvalarda kalan çocukların sayısı giderek artıyor.

Bunda Bizim Gönüllü Çalışmalarımız ve Bağışlarımızın Katkısı Olabilir!

Yuvalara yapılan bağışları durdurmalı, bağışlarımızın yönünü aile ve toplum temelli hizmetlere çevirmeliyiz. Devletlerin ve uluslararası kuruluşların fonlarının yuvalara gitmesi yerine aile ve toplum temelli hizmetlere aktarılmasını sağlamalıyız.

Biyolojik ailesi yanında desteklenmesi imkanı kalmayan çocukların koruyucu aile ve evlat edinme modellerinde hayata hazırlanması için çalışmalarımızı artırmalı, başta az gelişmiş ülkelere olmak üzere, teknik destekler vererek aile ve toplum temelli hizmetlerin geliştirilmesini sağlamalıyız.

Yuvalardaki çocukların aile ortamında yetişmelerini sağlamak için bütüncül bir strateji şart. Çocukların kuruma alınmadan ailesi yanında desteklenmesi için gerekli finansal ve psiko-sosyal destek mekanizmalarını oluşturmalıyız. Bu hem daha düşük maliyetli hem de kaliteli.

Çocuk ve gençlerle birlikte çalışarak onların **“aile”** diyen iç seslerini duymalı ve hak ettikleri aile sevgisini sağlamak için bağışçılar, kamu karar alıcıları ve uluslararası kuruluşlarca duyulmasını sağlamalıyız.

Kanıtı dayalı ve evrensel prensipler çerçevesinde yuvaların kapatılmasını ve çocukların aile içinde yaşamasını savunmalıyız. Bu kampanya bunu düşünmemiz için tasarlanmıştır ve yuvaların kapatılmasına

ilişkin aşağıda belirtilen 10 ilke ile kampanya faaliyetlerini tamamlamıştır.

1. Çocuk haklarına saygı duyulmasını sağlama
2. Çocuk katılımının artırılması
3. Çocukların yuvalara alınmasını önleme
4. Aile ve toplum temelli hizmetleri geliştirme
5. Personel eliyle bakım veren kurumların kapatılması
6. Çocuk dostu yatırımın teşvik edilmesi
7. Çocuklara hizmet veren personelin insan kaynağının geliştirilmesi
8. Hizmet modellerinin etkisinin ve kalitesinin ölçümü
9. Sürekli farkındalık oluşturma
10. Bütüncül bir yaklaşımla dönüşüm sağlama

Kampanya kapsamında <http://www.yuvalarkapatilsin.com/> bağlantılı web sitesi tasarlanmış ve oluşturulmuştur. Ulusal ve uluslararası kaynaklar derlenmiş ve internet sitesine yüklemiştir.

Kampanyayı desteklemek adına farklı dillerde çocuk koruma sistemine ilişkin çıkan yazıların Türkçeye kazandırılması, bloglarda, e-bültenlerde ve gidilen şehirlerde aktarılması amacıyla bir gönüllü çevirmen ağı oluşturulmuştur. Gönüllü Çevirmen Ağına toplamda 120 çevirmen dahil edilmiş, bu çevirmenler tarafından 130 yazının Türkçeye kazandırılması sağlanmıştır. Bu yazıların bloglarda yaygınlaştırılması sonucunda toplamda 48 bin okunma sayısına erişilmiştir.

Kampanyayı yaygınlaştırmak adına afiş ve broşürler hazırlanmış ve bastırılmıştır. Aynı zamanda sosyal medya duyuruları ve e-bülten duyuruları ile kampanya yaygınlaştırılmıştır. Birçok sivil toplum kuruluşuna ve ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına bilgilendirmeler yapılmıştır.

Kampanya süresince İzmir, Mardin, Düzce, Diyarbakır, İstanbul ve Rize olmak üzere 6 ilde kampanya sunumları gerçekleştirilmiş ve yaklaşık 750 kişiye erişim sağlanmıştır. Kurum bakımının zararları ve aile temelli hizmet modellerinin önemi aktarılmıştır. İnteraktif şekilde tasarlanan sunumlarda katılımcıların sunuma her an dahil edilmesi için çaba gösterilmiştir. Ortalama iki saat süren sunumlarda katılımcılardan yoğun ilgi görülmüş ve bu konuda çok az bilgi sahibi oldukları konusunda geri bildirimler alınmıştır.

Sunumlarda sorulan sorular aşağıdaki gibidir.

• Kurumların kapatılması halinde bu kadar çocuğa ne olacak?

Aile ve toplum temelli bakım modelleri ile hayata hazırlanmaları sağlanacaktır. Bunlar; ilk olarak psiko-sosyal ve ekonomik desteklerle biyolojik ailenin desteklenmesi ve çocuğun ailesinden ayrılmasının önlenmesi; eğer bu sağlanamıyorsa koruyucu aile ve evlat edinme modelleri ile hayata hazırlanmaları şeklinde olacaktır.

• Aile temelli hizmet modelleri konusunda ailelerin denetlenmesi yeterli olacak mı?

Hali hazırda evlat edinmiş olan aileler en az bir yıl olmak üzere, koruyucu aileler ise çocuğun bakımını sağladıkları süre boyunca mevzuat gereğince Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı yetkililerince denetlenmektedir.

• Sunum sırasında verdiğimiz güncel rakamlara nasıl ulaşılacak?

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün internet sitesinden <http://cocukhizmet->

leri.aile.gov.tr/data/544e2899369dc318044059c3/2017.pdf bağlantısı ile ulaşabilirsiniz. Aynı zamanda illere göre koruyucu aile sayılarına <http://www.koruyucuaille.gov.tr/illere-gore-koruyucu-aile-istatistikleri> adresinden ulaşabilirsiniz.

• Kurum personellerinin iyileştirilmesi halinde kurum bakımının devam etmesi uygun olmaz mı?

Çocukların bire bir bakımla bir yetişkine bağlanması çocuğun gelişimi için kilit önemdedir. Çocuğun yatağa yattığında sabah onu kimin uyandıracaklarını bilmesi gibi bizim hayatımızdaki önemsiz ayrıntılar çocuklar için önem arz etmektedir. Kurumların bu ve benzeri uygulamalara yol açan iş süreçleri nedeniyle personel de sistemin parçası haline gelebilmektedir. Dolayısıyla personel eliyle bakımın olmadığı bir dünyayı hayal etmemiz gerekmektedir.

• Türkiye'de aile temelli hizmet modellerini yaygınlaştıracak altyapı oluşturulsa dahi yaklaşık 18 bin çocuğun takibini yapacak bir altyapı nasıl oluşturulabilir?

Yasal olarak böyle bir altyapı mevcut durumda ancak şu an koruyucu aile yanında bakımı sağlanan 2017 yıl sonu verilerine göre 5.642 çocuğun bakımı koruyucu aile yanında sağlanmaktadır.

18 bin 19.831 çocuk olduğunda ciddi bir rakama ulaşmış olacak aile temelli hizmetlerde bakımı sağlanan çocuk sayısı. Bu durumda ASPB'nin daha nitelikli personel ile bunlar sosyal hizmet uzmanları, psikologlar ve sağlık personellerinden oluşan ve izleme konusunda eğitilmiş personellerce yapılmalı ve standart iş süreçleri ile belli aralıklarla bu denetimler sağlanmalıdır.

- **Çocuklar hiç kurumla tanışmadan nasıl aile yanında bakımı sağlanacak? Bu süreçte evrak işlemlerinin tamamlanması sürecinde çocuğun bakımı nerede sağlanacak?**

Profesyonel ve geçici koruyucu aile modelleri ile bu sağlanabilir. Çocuklar evlat edilen ailenin yanına ya da profesyonel koruyucu ailesi ile yasal olarak bağları kurulana kadar. En fazla bir ay olmak üzere bakımını sağlayacak geçici koruyucu ailelerinin yanına yerleştirilmesi ile bu sorunların önüne geçilebilir.

- **Yuvalarda gönüllülük yapmanın sakıncaları neler olabilir?**

Gönüllüler birçok noktada kurumlarda kalan çocuk ve gençlerin sorunlarını artırmaktan başka bir işe yaramamaktadır. Nasıl mı?

- Çocuklara tutamayacakları sözler vererek,
- İdarecilerle gereksiz polemige girerek,
- Çocukların günlük rutinini değiştirmeye ve kendileri için esnetmeye çalışarak,
- Kendi hayatları için gereksiz gördüğü malzemeleri yuva ve yurtlara bağışlamaya çalışarak,
- Kuruluşa gelirken yanlarında getirdiği yiyecekleri kendi elleriyle dağıtmaya çalışarak,
- Çocuklarla ilişkilerinin sınırını bilemeyip özel hayatlarıyla ilgili bilgi edinmeye çalışarak,
- Her ne kadar gönüllü olarak geldiğini belirtse de, çocuklara dokunmaktan çekinerek, acıyarak bakmak,
- Çocuklara yaptıkları yardımları basında ziyadesiyle yansıtmaya çalışmak,
- Sosyal Hizmet Kuruluşlarını Ziyaret Yönergesi kapsamında ses ve görüntü kaydı almak yasak olmasına rağmen bunları almak, bunu sosyal medyada veya diğer mecralarda paylaşmak, (bu

husus, töre nedeniyle kurumlarda bulunan çocukların bilgilerinin istenmeyen kişilerin eline geçmesine neden olabileceği için özel önem arz etmektedir.)

- Ve bunlardan da önemlisi, hak temelli çalışmak yerine vicdan temelli çalışmalar yaparak, kendi kişisel tatminlerini önceleyecek çalışmalar yapmak. Bu ve benzeri sorunlar kurumlarda yetişen çocukların birçok yönden örselenmesine neden olmaktadır. Kuruluşlarda kalan çocuklarda görülen bağlanma bozukluklarının en önemli nedenlerinden birisi, bakım verenlerin ve gönüllülerin sürekli değişmesi, verdikleri sözleri tutmadıklarından dolayı çocukların yetişkinlere olan güveninin kaybolmasıdır. Ayrıca, çocukların psikolojisini bilmeden travma yaratacak şekilde davranışlar gözlemlebilmektedir.

- **Az gelişmiş ülkelerde yuva inşasına ilişkin bağışlara nasıl yaklaşmalıyız?**

Yetimhane ziyaretleri ya da bu alandaki gönüllülük ve bu kurumlara yapılan bağışlar savunmasız çocukların incinmesine sebep olabilir. Ayrıca bu girişimler, çocukların ailelerinden gereksiz yere ayrı kaldığı bir 'yetimhane endüstrisi'ne yol açıyor. Dünya genelinde yetimhanelerde yaşayan çocukların ortalama %80'inin en az bir ebeveyni yaşıyor. Çocukların yetimhaneye bırakılmasının en yaygın sebebi, ailelerin çocuklarının orada daha iyi bir bakıma / beslenmeye ve eğitime kavuşacakları inancıdır. Buna inanmalarının en önemli sebebi, yetimhanelerin birçoğunun yabancılar tarafından ziyaret edilmesi, bağışlar yapılması ve İngilizce öğretilmesidir. Ayrıca; gönüllülük, ziyaretçilerin çocukları birer 'tecrübe' basamağı olarak görmesinden dolayı çocukların nesneleşmesine, gönüllülerin bağış yapmalarını sağlamak için çocukların 'yardıma muhtaç' görünmelerinin sağlanmasına da sebep olmaktadır.

• Hatay'da dünyanın en büyük yetimhanesi açıldı ve buna ülkemizden üst düzey siyasetçiler de katıldı. Buna ilişkin yorumunuz nedir?

Ülkemizde çocuk koruma sisteminde yuva ve yurt bakımından aile ve toplum temelli hizmetlere geçişte önemli bir aşama kaydedildi. Bununla birlikte, bizlerin kendi çocuklarımız için layık görmediğimiz bir sistemi, başka etnisitelerin çocuklarına layık görmek gibi uygulamalar içimize sinmemektedir. Afgan, Suriyeli vb. sığınmacı ve göçmen çocukları için inşa edilen bu yuvanın da içimize sinmediğini üzülererek ifade etmeliyiz.

İstanbul'da gerçekleştirilen kampanya sunumundan sonra gönüllü olan 20 üniversite öğrencisine talepleri doğrultusunda kampanyayı yaygınlaştırmaları adına eğitim verilmiştir.

Kampanya kaynaklarını en etkin şekilde kullanmamız adına katılım sağlanan şehirlerde sunumların gerçekleştirildiği salonlara ücret ödememek adına aynı yardımlar alınmıştır. Bu noktada İzmir Büyük Şehir Belediyesi, İzmir Sanat, Mardin Artuklu Üniversitesi, Mardin Gençlik ve Kültür Derneği, Sürdürülebilir Kalkınma ve Girişimcilik Topluluğu, Düzce Üniversitesi Sosyal Hizmet ve Toplumsal Değişim Topluluğu, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Rize Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu ile iş birliği sağlanmıştır. Aynı zamanda Mardin Artuklu Üniversitesi Sürdürülebilir Kalkınma ve Girişimcilik Topluluğu'ndan iletişim desteği alınmıştır. <https://t.co/kWd27UhKX8> bağlantısı ile ulaşabileceğiniz videomuzun çeşitli sosyal medya kanallarında yaygınlaştırılması yapılmıştır.

Kampanya sonucunda Hayat Sende Derneği'nin uzun yıllardır mücadele ettiği yuva-

ların kapatılması, aile ve toplum temelli hizmetlerin yaygınlaştırılması alanında gerek gönüllü çevirmenler gerekse broşür, afiş, internet sitesi, blog ve sosyal medya kanallarında mesajların proje kapsamında yapılandırılmış bir şekilde verilmesi sağlanmıştır. Ayrıca, farklı şehirlerde de konuya ilişkin tartışmaların yapılması sağlanmıştır.

Tüm bu çalışmalar neticesinde Hayat Sende'nin konuya ilişkin kapasitesini artırdığı, farklı kurumlar nezdinde konunun sahiplenilmesini sağladığı görülmektedir. İlerleyen dönemlerde farklı iletişim mecraları kullanılarak kampanyanın mesajlarının ve-
rilmeye devam edilmesi sağlanacaktır.

Biz Kimiz?

1. Kuruluş ve Kısa Geçmiş

Hayat Sende Gençlik Akademisi Derneği, devlet korumasında yetişmiş bir grup idealist genç tarafından 2007 yılında Türkiye'nin başkenti Ankara'da kuruldu. Hedef kitlesi, devlet koruması altındaki çocuk ve gençler ile kurum bakımından çıkanlar olan derneğin temel stratejileri şöyledir:

- Koruma altındaki çocuk ve gençlerin, hayata eşit ve güçlü adımlarla atılmaları için insan kaynakları değerlerini yükseltmek,
- Bu çocuk ve gençlere ilişkin medya ve toplumdaki olumsuz ayrımcı söylemle mücadele etmek,
- Lobicilik ve savunu faaliyetleriyle bu çocuk ve gençlerin haklarını savunmak.

Hayat Sende, çalışmalarıyla iki defa Türkiye'nin "Fark Yaratanlar"ından seçildi. Ayrıca Hayat Sende'nin içinde yetişen gençler dört defa Bilgi Genç Sosyal Girişimcilik Ödülleri'ne layık bulundu. Hayat Sende Gençlik

Akademisi'nin kurucusu, Uluslararası Genç Liderler ve Girişimciler Derneği JCI tarafından "Dünyanın En Başarılı On Genci"nden biri seçildi. Dernek, aynı zamanda, dünyanın önde gelen sosyal girişimcilik ağı Ashoka Vakfı tarafından destekleniyor.

2. Vizyon, Misyon ve Değerler, Tanım

Vizyon

"Devlet koruması altında yetişen çocuk ve gençlerin hayata sevgi dolu ailelerde eşit ve güçlü bir şekilde atıldığı bir dünya."

Misyon

"Koruma altındaki çocuk ve gençler ile korumadan ayrılan gençlerin hayatlarına yenilikçi çözümler getirmek."

Temel Değerler

- Partilerüstünlük
- Şeffaflık - Hesap verebilirlik
- Eşitlik ve Ayrımcılık yapmama
- Hak temellilik
- Yenilikçilik ve Çözüm odaklılık

3. Kampanya Koordinasyon Ekibi

Kampanya Koordinatörü:

Şeyma Laçinkaya

İletişim Sorumlusu: Mehmet Saraç

Sosyal Medya Yönetimi: Elmas Pulat

Ulaşım ve Konaklama Sorumlusu:

Ahmet Yasin Gürsoy

Raporlama: Şeyma Laçinkaya

Destek Ekibi: Simay Karaduman,

Uğur Kan, Halil İbrahim Uyar

Kaynaklar

- *Cambodia's Orphan Business: People & Power goes undercover to reveal how 'voluntourism' could be fuelling the exploitation of Cambodian children.*
- *Leap's story Fourteen-year-old Leap's story reveals the dangers of some of Cambodia's failing orphanages.*
- *Interview: Ith Sam Heng. Ith Sam Heng. Cambodia's Ministry of Social Affairs, Veterans and Youth Rehabilitation*
- *Misguided Kindness: Making the right decisions for children in emergencies*
- *The Bucharest Early Intervention Project*
- *Better Care Network*
- *ResponsibleTravel.com On Why They Recently Removed Orphanage Programs from Their Roster*
- *Before You Pay to Volunteer Abroad, Think of the Harm You Might Do*
- *Fake Orphanages, Bogus Animal Sanctuaries and Crooks Growing Rich on Western Gullibility*
- *Beware the Voluntourists Doing Good*
- *Childhood Poverty, Chronic Stress, Self-Regulation, and Coping*
- *Keeping Children out of Harmful Institutions, Save the Children, 2009*
- *United Nations General Assembly Resolution 64/142: Guidelines for the Alternative Care of Children*
- *Williamson, J. & Greenberg, A., Families, Not Orphanages. Better Care Network Working Paper, Better Care Network, September 2010.*
- *With the Best Intentions: A study of Attitudes Towards Residential Care in Cambodia. Ministry of Social Affairs, Veterans and Youth Rehabilitation Cambodia & UNICEF Cambodia, 2011.*
- *Johnson, D. & Gunnar, M. Growth Failure in Institutionalized Children, Monographs of the Society for Research in Child Development, December 2011*

Bağışlarınız koruma altında yaşıyan çocukların hayatına ışık olsun.

Banka hesap numaralarımız

Vakıfbank Hesap Numaramız
Hayat Sende Gençlik Akademisi Derneği Ekonomi Bakanlığı Şubesi
TR21 0001 5001 5800 7300 1245 04

www.hayatsende.org

www.facebook.com/hayatsendederneđi/

twitter.com/hayat_sende

[@hayat_sende_derneđi](https://www.instagram.com/hayat_sende_derneđi)

SivilDüşün
AB Programı

"Bu rapor Sivil Düşün AB Programı kapsamında Avrupa Birliği desteği ile hazırlanmıştır. Bu içeriğin sorumluluğu tamamiyle Hayat Sende Derneği'ne aittir ve AB'nin görüşlerini yansıtmamaktadır."

YUVALAR KAPATILSIN!